

Ustanovljeno je da postoji mnogo vrsta izvora koji se mogu koristiti za proučavanje povijesti migracije Gradišćanskih Hrvata: urbari i urbarijalni spisi, popisi desetine, administrativni spisi, opisi i inventari feudalnih gospoštija, popisi poreza, spisi o premjerima zemljišta, saborski zaključci, posjedovni spisi, korespondencija feudalaca koji su bili povezani s procesom seobe hrvatskog stanovništva (Batthyány, Nádasdy, Erdödy) i dr. Zbog vrlo velikog broja dokumenata, autori su uzeli u obzir samo one koji se izravno odnose na migracije Hrvata u 16. stoljeću.

Regesti relevantnih izvora na njemačkom i hrvatskom jeziku bili su izrađeni u trećoj fazi rada na projektu.

Zbog velikog opsega gradiva i zbog nepostojanja obavijesnih pomagala koja bi izravno upućivala na izvore što se odnose na proces migracije, bilo je potrebno mukotrpno, strpljivo i detaljno istraživanje objavljenih relevantnih izvora u Hrvatskoj, Austriji i Mađarskoj.

Ipak, zalaganje autora bilo je nagrađeno: čitajući ovu knjigu, možemo rekonstruirati tegobni put hrvatskog stanovništva izbjeglog pred turskim naletima, dobiti jasnu sliku o stanju hrvatskih kolonista u prvo vrijeme nakon njihova naseljavanja i o ulozi hrvatskog malog i srednjeg plemstva u tom procesu. Osim što je veliki doprinos poznavanju povijesti gradišćanskih Hrvata, ovo izdanje je i veliki poticaj za daljnja istraživanja o hrvatskoj kolonizaciji tijekom 16. stoljeća.

Branka Molnar

DER ARCHIVAR, god. LII, br. 1–3, Düsseldorf, veljača/svibanj/srpanj 1999.

Časopis *Der Archivar* u izdanju Glavnog državnog arhiva države Nordrhein-Westfalen izlazi četiri puta godišnje. Slijedeći koncepciju poznatu čitateljskoj publici s cjelinama članaka, izvještaja s arhivističkih skupova, pregledima zakonskih odredbi te stručne literature, u ovogodišnjim izdanjima časopis više prostora posvećuje aktualnom pitanju dostupnosti, uz već tradicionalne teme obrazovanja arhivista, utjecaja suvremene informacijske tehnologije na arhivsku službu, arhivskog zakonodavstva i dr.

U broju 1 od veljače 1999. godine na početku je predstavljen Izvještaj sa 69. Njemačkog dana arhiva, održanog od 29. rujna do 2. listopada 1998. godine u Münsteru. Arhivisti iz Njemačke i 18 susjednih zemalja sastali su se u povodu 350. obljetnice westfalskog mira. Obljetnica je ujedno bila povodom da se pitanje arhiva u ujedinjenoj Evropi odabere kao tema skupa. Uz osvrt na značenje mirovnog sporazuma sklopljenog 1643. godine, u gradu u kojem je održan ovogodišnji kongres, nastojalo se ukazati na posljedice koje je isti imao za smjer budućeg evropskog poli-

tičkog razvitka. Nekoliko je puta istaknuto kako je briga za događajnu povijest trajni zadatak povijesne znanosti. S tim u svezi, usko je povezana rekonstrukcija povijesti na temelju dokumenata, što nije ostvarivo bez njihove dostupnosti.

Prilog temi dostupnosti u istome broju daje i Udo Schäfer u članku pod naslovom "Pravo na dostupnost arhivskog gradiva izvan arhivskog zakonodavstva". Autor prikazuje način na koji njemačko arhivsko zakonodavstvo regulira pitanje dostupnosti arhivskog gradiva, navodeći činjenicu da u arhivskom zakonodavstvu Njemačke postoje odredbe o korištenju gradiva nakon isteka rokova čuvanja, ali ne i one o pravu na korištenje izvan tih rokova, što se stoga određuje nekim propisima izvan arhivskog zakona.

Na kraju bih spomenula i članak Sabine Eckard u kojem prikazuje osnovnu djelatnost Zemaljskog udruženja države Magdeburg-Vorpommern, Društva njemačkih arhivista, koje djeluje posljednjih 7 godina.

U broju 2 časopisa iz svibnja tekuće godine zainteresirani mogu pronaći cijeli niz članaka, autori kojih obrađuju neke od arhivističkih tema što se posljednjih nekoliko godina najčešće pojavljuju u relevantnoj literaturi.

Tako o dostupnosti starog senatskog arhiva "Externa" u arhivu hanzeatskog grada Lübecka piše Johann Peter Wurm. Autor smatra značajnim progovoriti u prilog ovoj temi, budući je problem dostupnosti starih spisa u stručnim arhivističkim časopisima rijetko zastupljen. Kako je stanje gradiva "Externe" bilo zasnovano na stupnju dosegnutom sređivanjem i popisivanjem još iz sredine 18. st., prvi korak u stvaranju novog pristupa ovom gradivu bila je revizija sređenosti, a zatim i izrada novog popisa. Kao krajnji rezultat projekta izrađeno je obavijesno pomagalo, zasnovano na novouspostavljenoj klasifikaciji prikazanoj na kraju članka.

S područja arhivskog zakonodavstva Marlies Carstensen predstavlja novi moderni arhivski zakon države Macklenburg-Vorpommern. Zakon o uređenju arhivske službe objavljen je 7. srpnja 1997. godine, čime je prestala nadležnost Zakona o državnoj arhivskoj službi od 11. ožujka 1973. Na kraju autorovog priloga nalazi se i cjelovit tekst novog Zakona.

Temu obrazovanja u svom članku "Permanentno obrazovanje službenika arhiva središnjih službi na Institutu za komunalnu upravu Südsacha" obrađuje Gabriele Viertel.

Na kraju ovog broja prikazan je Izvještaj o projektu "Izvori za povijest studentskih protesta 1965–1970". Budući da su široki pokreti studentskih grupa u tim godinama imali dalekosežne posljedice za društveni razvoj Njemačke, Radna grupa VI-II, Društva njemačkih arhivista dovršila je u proljeće 1996. godine Vodič, kojim je omogućen pristup izvorima vezanim uz događaje 1968. Izvori su predstavljeni u 3 cjeline: izvori u različitim arhivima, kronologija studentskog pokreta 1965–1970. i

popis relevantne literature. Pri tome je težište stavljeno na izvore s područja Njemačke, ali su u obzir uzeti i izvori iz Austrije odnosno Švicarske.

Prilog temi dostupnosti u *Der Archivar* br. 3 iz 1999. godine nalazimo u članku kojim je predstavljeno marburško *on-line* obavijesno pomagalo. Detlev Heiden i Mechthild Black-Veldtrup nastojali su ukazati na pozitivne i negativne posljedice za dostupnost i prezentaciju arhivskog gradiva, koje mogu nastati korištenjem mogućnosti suvremene informacijske tehnologije.

Na većem broju stranica ovaj broj časopisa donosi izvještaj sa 70. Njemačkog dana arhiva. Ovogodišnje savjetovanje njemačkih arhivista održano je u Weimaru, koji je, podsjetimo, ponio naslov kulturnog centra Evrope za 1999. godinu. Upravo stoga, ovaj je stručni skup bio posvećen arhivima Weimara, pa je u nekoliko predavanja predstavljen niz od 5 arhiva, koji kao javne ustanove djeluju na weimarskom području: Središnji arhiv Thuringije, Gradski arhiv Weimara, Goetheov i Schillerov arhiv u Weimaru, Arhiv Bauhaus sveučilišta, te na kraju Arhiv Visoke muzičke škole Franz Liszt.

Časopis daje osvrt i na rad radne grupe br. 1 sa 69. Njemačkog dana arhiva, koja se bavila pitanjem vrednovanja i klasifikacije gradiva javne uprave.

Sva tri prikazana broja iz 1999. godine, prema ustaljenoj praksi, u svom drugom dijelu donose pregled najznačajnijih zakonskih odredbi i pravnih propisa za državnu arhivsku službu u Saveznoj Republici Njemačkoj. Iz pregleda najznačajnijih savjetovanja u Njemačkoj i inozemstvu te pratećih izvještaja, izdvojila bih zbog aktualnosti njihovih središnjih tema, izvještaj s Međunarodnog tečaja o digitalizaciji arhivskog i knjižničnog gradiva održanog u Ludwigsburgu od 9. do 11. studenoga 1998. godine (br. 2/1999), izvještaj sa Sastanka sekcija Arhiva Parlamenta i Arhiva političkih stranaka u Međunarodnom arhivskom vijeću na temu "Audiovizualni materijali u Arhivu parlamenta i Arhivu političkih stranaka", održanog u Stockholmu od 4. do 6. rujna 1998. godine (br. 2/1999), te izvještaj sa Savjetovanja radne grupe 8 (arhivisti na visokim učilištima i znanstvenim ustanovama) održanog 15. i 16. ožujka 1999. godine, na temu "Mogućnosti i ograničenja primjene elektroničke obrade podataka u arhivima" (3/1999).

Na kraju, nakon pregleda novije arhivističke literature, s kratkim opisom značajnijih izdanja, slijede vijesti o kadrovskim promjenama u okviru različitih arhiva na području Njemačke, zatim nekrolozi i na kraju razne obavijesti.

Iako nije predstavljeno u cjelini, na temelju 3 prikazana broja, možemo zaključiti da i ovo godište časopisa *Der Archivar* potvrđuje visoku razinu njegove stručnosti. Teoretski su članci vrijedan doprinos ne samo njemačkoj, nego i svjetskoj arhivistici, a ujedno i prikaz širine djelatnosti arhivista u Njemačkoj.

Snježana Zgorelec